

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๑๘/๒๕๖๓

วันที่ ๒๗ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง { คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ร้อง
นายเทพไท เสนพงศ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) หรือไม่ นับแต่เมื่อใด

ความเห็น

สิทธิเลือกตั้งถือเป็นสิทธิของพลเมืองที่กฎหมายบัญญัติให้การรับรองและคุ้มครองไว้เนื่องจากการแสดงออกถึงเจตจำนงของพลเมืองในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย สิทธิเลือกตั้งดังกล่าวมีจุดกำเนิดมาจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Representative Democracy) จึงถือได้ว่าสิทธิเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญในการแสดงเจตจำนงทางการเมืองของประชาชน หลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีหลักการพื้นฐานสำคัญประกอบด้วย ๔ ประการ คือ

๑. หลักอำนาจประชาธิปไตยเป็นของประชาชน
๒. หลักสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค
๓. หลักเคารพเสียงข้างมากและคุ้มครองเสียงข้างน้อย
๔. หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม

ด้วยเหตุนี้ การจำกัดสิทธิหรือการถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งต้องคำนึงถึงหลักการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่ไม่กระทบต่อสาระสำคัญของสิทธิและหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพรวมถึงบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญที่บัญญัติบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งที่อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีปรากฏ ๕ ลักษณะ ดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ มาตรา ๙๐ (๕) บัญญัติว่า “ผู้อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา”

๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๑๐๔ (๔) บัญญัติว่า “อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา”

๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๐๖ (๔) บัญญัติว่า “อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง”

๔. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๐ (๒) บัญญัติว่า “อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง”

๕. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๙๖ (๒) บัญญัติว่า “อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่”

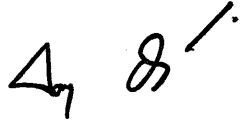
ประเด็นวินิจฉัยตามคำร้องว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) หรือไม่ นับแต่เมื่อใดพิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐๑ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อ ... (๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ ...” รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๔) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ (๑) (๒) หรือ (๔) ...” และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ... (๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๙๖ (๒) ที่บัญญัติว่า “อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่” เป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่บัญญัติเกี่ยวกับบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งเพิ่มเติมขึ้นเพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวที่ผ่านมา เนื่องจากสิทธิเลือกตั้ง

เป็นสิทธิทางการเมืองของพลเมือง เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกระทำความผิดและศาลมีคำพิพากษาลงโทษย่อมได้รับการลงโทษตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเพราะเป็นตัวแทนของประชาชนที่ใช้อำนาจรัฐ การควบคุมผู้ใช้อำนาจรัฐย่อมมีคุณสมบัติที่เข้มข้นมากกว่าปกติธรรมดา ทั้งนี้ ถือว่าเป็นกลไกสำคัญของหลักอำนาจประชาธิปไตยเป็นของประชาชน เพื่อให้ตัวแทนของประชาชนเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือศรัทธาของประชาชน โดยมีความซื่อสัตย์สุจริต ปราศจากการถูกลงโทษใด ๆ อันจะทำให้ประชาชนเสื่อมความศรัทธาในตัวบุคคลและสถาบันทางการเมือง ดังนั้น เมื่อศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ใดแล้ว ผู้นั้นย่อมต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งเมื่อข้อเท็จจริงคดีนี้ฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่วันเลือกตั้ง คือ วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ต่อมาวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓ ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชมีคำพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดสืบนับแต่วันที่คำพิพากษาเนื่องจากผู้ถูกร้องกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) และเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องสั่งให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่นั้น ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง นับแต่วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ เป็นต้นไป แต่อย่างไรก็ดี เมื่อสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงทำให้มีตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลงและต้องดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒ จึงให้ถือว่าวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลง คือ วันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟัง โดยชอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๔

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง คือ วันที่ ๑๖

กันยายน ๒๕๖๓ และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังเป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๑๐๒ ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลมีผลในวันอ่าน คือ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๔

(นายปัญญา อุดชาชน)
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ